

© SC Editura Mediafax SRL, 2018

Coperta:

Alexandru Popescu

Redactor:

Cornel Catană

Tehnoredactor:

Veronica Popescu

Corector: Ovidiu Vitan

Lector: Marilena Pribu

ISBN 978-606-94723-2-3

Toate drepturile rezervate. Orice reproducere, totală sau parțială, a acestei lucrări fără acordul scris al editorului este strict interzisă și se pedepsește conform Legii dreptului de autor

**ION
CRISTOIU**

Eseuri
Note
Documente

De la Fondul ANTONESCU, la conturile lui CEAUȘESCU

Editura Mediafax
2018

Specificul satirei rusești

Dintre toate, satira mi se pare cea mai adânc națională, purtînd amprenta poporului din care s-a născut iscălitorul.

Satira englezească se recunoaște ușor după contradicția din care-și trage izvorul: cea dintre naturalul omenesc și sofisticăria societății înalte, dintre firesc și artificios. E satira primitivului inversat, ne-ar spune Huxley. Ironia își îndreaptă acidul sulfuric asupra intelectualului studiat prin raportare la unul funciar, cîndva al naturii, azi răpit de convențiile saloanelor, cluburilor și academiilor cu pretenții.

Satira franțuzească e ușoară, ca și insul național, dat la mîncăruri fine și la amoruri complicate. Un neseorios comic de cuvînt și moravuri șfichiuite cu un bici de mătase, un joc de spirit fără adîncime.

Satira rusească e un produs intern brut sută la sută. Slavii sînt prin definiție fără simțul ridicolului. De aici, năzdrăvănia gesturilor obișnuite. Dacă ar fi fost nemți prin educație, asemenea cehilor, rușii ar fi fost satirici sîngeroși. Îngăduitori cu gjumbușlucurile, binevoitori pînă la iubire față de ridicol, ei beneficiază de o satiră de treabă.

Comicul rusesc e ontologic:

Brambureala, ridicată la rang de principiu universal.

CUPRINS

Un mogul: Carol al II-lea.....	5
Cruzimea cazacilor din Armata Roșie.....	29
Spectacolul comic al Comisiilor care au anchetat Decembrie 1989	36
O aventură în căutarea unei broșuri de-a lui Dej.....	46
Cercetarea de Istorie nu diferă de Cercetarea judecătorească	51
Bombănelile domnului căpitan pe margine de carte.....	53
Afacerea Marea Debarcare	60
Bucuria unui propagandist de a fi fost pisat de artileria sovietică.....	64
De la Fondul Antonescu, la conturile lui Ceaușescu	69
Elena Ceaușescu era femeie, iar Tovarășul era bărbat.....	120
O operațiune a democrației interbelice: confiscarea ziarului <i>Ordinea</i>	127
Caragiale nu credea în puterea Presei!.....	137
Cum află C.I.A. o informație cerută de Președinte, personal	141
De ce a căzut Cuza?	145
Decăderea otrăvii în Istoria asasinatelor politice	147
Farmecul ușilor care scîrțîie	149
Gazetarul Caragiale, despre scena politică de azi	151
Iluziile lui Ion Antonescu	157
Le lipsea coloana vertebrală.....	159
Marea problemă a agenților-femei din spionajul mondial	161
Nero sau Nebunia ca teatru politic	164
Norocul de a muri la țanc.....	167
O manie a presei	170
Patriarhul Kiril al Moscovei și al întregii Rusii îl confirmă pe Mareșalul Ion Antonescu!.....	172
Revoluția din decembrie 1989, văzută de un contrarevoluționar	186
Să construim, acesta e cuvîntul de ordine!.....	198
<i>Sicario</i> – un film care justifică acțiunile ilegale ale C.I.A.....	204
Sindromul „piciorului în ghips“	210
Suspiciunea față de Elena Sergeevna, a treia nevastă a lui Mihail Bulgakov	222
Turcii și bizantinii – două Galerii la marele meci numit Asediul Constantinopolului.....	235
Vremea cînd masele populare aplaudau dacă Coruptului i se dădea un pumn în nas!.....	243
Americanul Nae Ionescu	246

Cu ironie tandră despre drama evreilor	249
Cui se adresează Caragiale	253
Cum devine curvăsăria filosofie.....	256
Cum se poate scăpa de un amic politic incomod	259
Cum se simplifică prin presă viața complexă	262
Epicul politicianului.....	265
Filosofia, ca destin personal	267
Frumusețile de altădată	269
Iluzii politicianiste.....	270
Infinitul mic al cercetării	272
Influența timpului probabil asupra politicii.....	276
Legiunea, văzută prin gaura cheii.....	278
Lumea dă buluc să vadă Revoluția	292
Marele eșec al „Marelui șoc”	297
Memoriile unui om de treabă din Boțești	308
Obsesia greșelilor de tipar.....	320
Șansa textului	324
Neliniștitul suflet al Evului Mediu	327
Uimiri de neînțeles azi	328
Viața între paranteze	330
Specificul satirei rusești	332

De același autor, la
Editura **Mediafax**:

STATUL
versus
CORNELIU
ZELEA
CODREANU

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
CRISTOIU, ION

De la Fondul Antonescu la conturile lui Ceaușescu /
Ion Cristoiu. - București : Editura Mediafax, 2018
ISBN 978-606-94723-2-3

Un mogul: Carol al II-lea

Miercuri, 1 iunie 1938. Criză mare, criză de-adevăratea în presa românească.

Cotidianele de Stînga (**Adevărul, Dimineața, Facla, Lupta**) sînt suspendate din 30 decembrie 1937, imediat după instalarea Guvernului Goga-Cuza. **Cuvântul**, ziarul lui Nae Ionescu, a fost interzis în 17 aprilie 1938. Directorul, împreună cu alți colaboratori, au fost trimiși în lagăr.

Ziarele de autoritate și prestigiu – **Curentul, Universul** – se confruntă cu probleme financiare deosebite.

Dictatura Regală, instaurată prin Lovitura de Stat din noaptea de 10 spre 11 februarie 1938, a suprimat partidele și, prin asta, a pus capăt vieții politice autohtone. Într-o țară care trăiește la nivel de patimă telenovelistică, viața politică asigură hrana zilnică a gazetăriei: certuri, scandaluri, discursuri în Parlament, declarații de presă, știri din culise, obținute din „surse“.

Parlamentul nu s-a mai întrunit din 19 noiembrie 1937, cînd a fost dizolvat în vederea alegerilor din 20 decembrie 1937.

Partidele sînt moarte.

Guvernul n-are cum să cadă (presa interbelică trăia săptămîni în șir din informații despre cine va fi premier, cine și cum a fost în audiență la Palat):

Lovitura de Stat din noaptea de 10 spre 11 februarie 1938 a adus în fruntea țării un Guvern al Regelui, condus de Patriarhul Miron Cristea.

Chiar dacă năvălit la obiceiuri lumești, Preafericitul nu poate oferi presei cancanurile care fac sarea și piparul tirajelor.

Mult mai grav, înăsprită după Lovitura de Stat, cenzura emasculează ziarele. Înainte vreme, în bătălia cu cenzura presei, cenzură care dura neîntrerupt din 30 decembrie 1933, cotidienele apelau la un truc. Acolo unde rîndurile sau chiar articolele erau scoase, redacția lăsa spații albe sau tipărea cuvîntul **Cenzurat**. Acum, tocmai pentru a contracara acest șiretlic, s-a interzis o asemenea practică. Deși cenzurat, textul apare ca și cum așa ar fi fost scris și tipărit. S-a întîmplat asta cu Stenograma Procesului lui Corneliu Codreanu, publicată de **Universul** în exclusivitate, cu mari pasaje scoase de cenzură, fără nici un avertisment că e un document bărbierit. Lipsiți de cuvenitele spații albe, cititorii au considerat că era Stenograma autentică.

Un ziar făcut de un mare gazetar

Pe acest fond de criză, piața presei din România înregistrează apariția unui nou ziar:

Se numește **România** și, potrivit frontispiciului, îl are ca director pe Cezar Petrescu.

Un ziar al lui Cezar Petrescu!, vor fi exclamat românii grăbindu-se să-l cumpere.

Un ziar condus de Cezar Petrescu nu poate decît să stîrnească interesul.

La cei 46 de ani ai săi, Cezar Petrescu e o vedetă a vieții publice autohtone.

Împărtășește mai întîi gloria a ceea ce s-ar numi azi scriitor popular.

Romanele sale, printre care se remarcă **Întunecare, Calea Victoriei, Aurul negru, Comoara regelui Dro-michet**, se vînd ca pîinea caldă.

Au toate ingredientele cerute de succesul de librărie: drame senzaționale, nițică filosofie, nițică psihologie, descrieri în manieră jurnalistică.

Scriitorul e însă și un ziarist de prestigiu, cunoscut mai ales ca arhitect de gazete:

Gîndirea, Cuvîntul, Curentul.

Nu se poate ca un nume precum Cezar Petrescu să apară ca director pe frontispiciul unui ziar prost.

Și, într-adevăr, așa cum îl arată primul număr, **România** nu e un ziar prost.

Sau, cel puțin, nu e un ziar mai prost decît faimoasele **Universul și Curentul**.

Cele 20 de pagini, format mare, ca și **Universul** sau **Curentul**, mărturisesc preocuparea de a oferi cumpărătorului lucruri de citit.

Universul și Curentul – cele două mari cotidiene ale momentului – sînt conduse de ziarști-proprietari: Stelian Popescu și, respectiv, Pamfil Șeicaru.

A apărut un alt ziar, cu un proprietar ziarist?! Te pomenești că scriitorul Cezar Petrescu s-a decis să-și vîre banii obținuți din vînzarea cărților sale într-un ziar!

Din nefericire pentru Cezar Petrescu, dar și pentru presa românească, **România** nu e ziarul lui Cezar Petrescu.

Nu e nici ziarul vreunui om de afaceri.

România e oficiosul Dictaturii carliste sau, mai bine zis, e ziarul lui Carol al II-lea.

O gazetă subvenționată de Ministerul de Interne

Constantin Virgil Gheorghiu dezvăluie în **Memoriile** sale că ziarul era subvenționat de Ministerul de Interne al lui Armand Călinescu, mai precis de Direcția Presei și Propagandei din Minister, condusă de Eugen Titeanu.

Documentele vremii îl confirmă pe autorul **Orei 25**.

Mai mult, ele arată și cum a luat naștere **România**.

Piesa crucială pentru istoric rămîne jurnalul lui Armand Călinescu, tipărit după 1989 sub titlul **Însemnări politice**.

Fostul ministru de Interne, cel care conduce practic mașinăria de propagandă, de administrare, dar și de represiune a Dictaturii Regale, a consemnat cu hărnicie cam tot ce a întreprins el ca „omul de oțel” al lui Carol al II-lea.

Ideea unui ziar al Dictaturii apare întâia oară în ședința Consiliului de Miniștri din 6 martie 1938.

Din notele lui Armand Călinescu se vede că Noul Regim se confruntă cu dificila problemă a presei. Zvîcnind mai departe, deși muribundă, presa liberă și independentă, întruchipată de ziarele lăsate să apară (**Curentul, Universul**), dă bătăi de cap Regelui și Camarilei.

Una dintre soluții, valabilă și azi:

Mituirea.

Jurnalul lui Armand Călinescu ne dezvăluie că la audiența sa din 24 mai 1938 (așa se chemau reuniunile de lucru ale Maiestății Sale cu presupușii săi colaboratori), ministrul de Interne, răspunzător și de presă, abordează

la punctul **Direcțiunea Presei** și complicata chestiune pe care o nășteau criticile lui Pamfil Șeicaru.

Soluția?

„**Calmare Șeicaru. Dat bani.**

Ce mi-a spus Tătărașcu în această privință“.

Ca și azi, lăcomia jurnaliștilor era însă greu de ostoit, mai ales că Maiestatea Sa se zgîrcește la pungă.

Pe deasupra, cu șmecheri precum Pamfil Șeicaru și Stelian Popescu te poți pomeni în orice clipă că-ți iau banii și te și înjură.

Membrii Camarilei își storc creierii să găsească o soluție fericită, una prin care banii să fie cheltuiți cu folos.

Folosul dictaturii, desigur.

Chestiunea își găsește rezolvarea în ședința de Guvern din 6 martie 1938.

Maiestatea Sa îi cere lui Armand Călinescu „**să raporteze asupra stării de spirit“**.

Armand Călinescu se execută imediat.

Probabil că Raportul său nu e prea satisfăcător, odată ce Nicolae Iorga, făcut consilier regal și, prin asta, câștigat definitiv de partea Dictaturii, ia cuvîntul pentru a propune, mai întâi, acțiuni în forță împotriva legionarilor (**Dizolvarea cuiburilor, Descinderea**) și, mai apoi, măsuri în materie de presă.

Alături de „**controlul fondurilor“**, marele învățat, cum i se zice azi, propune să se înființeze „**o gazetă de dimineață ieftină“**.

Nu știm dacă inițiativa a fost discutată de Nicolae Iorga anterior, între patru ochi, cu Maiestatea Sa.

Sigur e că, potrivit **Însemnărilor** lui Armand Călinescu, Maiestatea Sa Regele intervine prompt pentru a ordona:

„**Să se facă un ziar «România»“.**

Jurnalul lui Armand Călinescu are și goluri.

Din nefericire, unul dintre acestea lovește și în relația discuției despre noul ziar.

Textul rămas conține doar această frântură:

„nu crede că poate reuși“.

E vorba despre cineva care declara că nu poate reuși el?

Sau despre cineva care-și exprimă neîncrederea față de o astfel de inițiativă?

Cred că e vorba mai degrabă de o a doua ipoteză.

Pentru că Maiestatea Sa intervine din nou:

„Călinescu să studieze chestiunea și să propună un proiect bine studiat la proximal Consiliu. Mă consult cu voievod Mihai. Ministrul de Interne să ia măsurile cele mai drastice împotriva presei“.

Silitor cum îl știm în concretizarea unei Înalte Indicații, Armand Călinescu își face un obiectiv prioritar din conceperea proiectului.

N-avem date despre ce-a făcut în culise.

Din **Însemnări** aflăm că la audiența din 4 aprilie 1938 și-a propus să raporteze Regelui ce a întreprins pentru apariția ziarului guvernamental.

Miercuri, 1 iunie 1938, ziarul Mogulului Carol al II-lea e deja pe tarabe.

Mogulul e nemulțumit de ziar

Alegerea lui Cezar Petrescu ca director al oficiosului **România** și, prin asta, al Trustului de presă alcătuit și din săptămînalul **România satelor** și **România literară** n-a fost întîmplătoare.

Nu știm cine s-a gîndit și a susținut ca scriitorului și publicistului Cezar Petrescu să i se dea o misiune atît de importantă în mașinăria propagandistică a Dictaturii Regale.

Va fi avut un cuvînt de spus și Regele.

Ahtiat după prețuirea artiștilor, Maiestatea Sa nu putea fi decît încîntat să aibă în slujba sa directă pe unul dintre scriitorii la modă în anii interbelici.

Cuvîntul greu, hotărîtor, l-a avut însă Armand Călinescu.

Așa cum se vede din **Jurnal**, Armand Călinescu a primit de la Rege ordinul de a făuri proiectul ziarului și de a-l duce pînă la capăt.

Potrivit **Memoriilor** lui Constantin Virgil Gheorghiu, pentru a se asigura că ziarul nu se va abate de la misiunea de a fi Oficiosul lui Carol al II-lea, Armand Călinescu îl numește pe Leon Kalustian atașat al Guvernului pe lîngă ziarul **România**. Prin Leon Kalustian, Armand Călinescu transmite redacției, mai precis, secretarului general de redacție, Ion Biciolla, conducătorul practic al Oficiosului, Cezar Petrescu ocupîndu-se cu scrisul, ordinele ce să se publice și ce nu.

Oricum, Cezar Petrescu e o alegere fericită pentru Armand Călinescu.

Faimei de scriitor și gazetar i se adaugă talentul de a face gazete, de a le conduce și, mai ales, de a strînge în jurul său tineri înzestrați, cei mai mulți proveniți dintre scriitorii obligați să-și asigure existența cotidiană practicînd blestemata meserie de jurnalist.

Mult mai important, Cezar Petrescu e ceea ce se cheamă în epocă un carlist convins.

Scriitorul scrisese și publicase în 1934 cartea **Cei trei regi**. Sub pretextul unei povestiri pentru țărani a celor trei domnii – Carol I, Ferdinand, Carol al II-lea – volumul e, în realitate, un incredibil elogiu adus lui Carol al II-lea, numit chiar din titlul capitolului:

„Măria Sa Carol al II-lea Făuritorul României veșnice“

După instaurarea Dictaturii proletare, asemenea multor confrați, Cezar Petrescu se pune în slujba propagandei comuniste.

Cu aceeași hărnicie și lipsă de scrupule ca și în cazul Dictaturii Carliste.

Primul număr al Oficiosului apare în după-amiaza de miercuri, 1 iunie 1938, antedatată: joi, 2 iunie 1938.

Vineri, 3 iunie 1938, **Însemnările zilnice** ale lui Carol al II-lea debutează astfel:

„**Din nou astăzi m-am uitat cu atenție, de dimineață, la ziarul România. Nu-mi place, prea miroase a tipăritură Dimineața**“.

Ziarul **Dimineața**, interzis încă din timpul Guvernului Goga-Cuza, era, dacă nu dușman al lui Carol al II-lea, atunci măcar obiectiv, scutit de entuziasm deșănțat față de Maiestatea Sa. Nota mărturisește că, după două numere – cel apărut în 1 iunie și cel apărut în 2 iunie –, Regele era nemulțumit de ziarul **România**.

Într-adevăr, dacă aș fi fost în locul Maiestății Sale, și eu m-aș fi burzului citind Oficiosul.

Editorialul primului număr, intitulat **Legămînt**, nu face nici o referire la Deschizătorul de Eră nouă.

E drept, la un moment dat, se dă un citat din Mesajul Regelui de Anul Nou.

Fără nici un adjectiv, ba, mai rău, fără a-i scrie numele, totul limitîndu-se la formula vagă: cuvînt regal.

Chiar și din punctul de vedere al Noului Regim, Cezar Petrescu se manifestă corect.

În viziunea marelui gazetar, **România** trebuie să fie un ziar în care interesele Dictaturii să fie rezolvate profesionist. Subtil, nu otova, adică.

Mogulul Carol al II-lea voia însă o publicație care să-l cînte, să-l preamărească zilnic, nu un ziar minim obiectiv.

Nu știm ce s-a întîmplat ulterior în culise.

Poate că Măria Sa l-a convocat la Palat pe Cezar Petrescu și și-a manifestat nemulțumirea.

Poate că Eugen Titeanu sau Armand Călinescu, seizați de Rege, i-au reamintit lui Cezar Petrescu că ia o groază de parale ca să facă un ziar al lui Carol al II-lea și nu un ziar pur și simplu.

Sigur e că, treptat-treptat, **România** devine ceea ce dorea Carol al II-lea:

O Trompetă aurită a persoanei sale.

Piesă de bază în Cultul personalității lui Carol al II-lea

Timp de doi ani și ceva, pînă la abdicarea lui Carol al II-lea, deși devine pe rînd ziar al Frontului Renașterii Naționale (din 19 octombrie 1939) și al Partidului Națiunii (din 23 iunie 1940), **România** va fi nava amiral a presei puse în slujba nețărmitului Cult al personalității lui Carol al II-lea.

Nu există număr în care, sub un pretext sau altul, să nu se înalțe un imn Regelui Dictator. Formulele gazetărești sînt multe și diverse, dînd seamă de o creativitate și o fantezie excepționale, din nenorocire folosite de Cezar Petrescu într-un scop aberant:

Comentarii, analize, fotografii și fotomontaje, plasa-rea de citate în colțul din dreapta sus al primei pagini, adeziuni și telegrame adresate Suveranului.

Reportajele despre acțiunile lui Carol al II-lea (participarea la deschiderea de sindrofii, Înaltele Botezuri Regale, vizitele de lucru și vizitele de curtoazie) poartă pecetea de neșters a tiribombismului absolut.

Alături de adeziuni, telegrame, de așa-zise descinderi la fața locului, relatarea a ceea ce face Carol al II-lea stă

sub semnul strădaniei de a dovedi dragostea și recunoștința Poporului față de Conducător.

Toate punctele cheie ale Cultului, infinit mai tare decât cel consacrat lui Ceaușescu – Relația mistică Rege-Popor, Recunoașterea internațională, Rescrierea trecutului, Bilanțul mărețelor realizări, Idilizarea Cuvîntului Regal – se regăsesc în paginile Oficiosului **România**, ale săptămînalului **România satelor** și ale **Revistei literare**, toate trei, împreună cu **Revista Fundațiilor Regale**, **Albina**, **Muncă și Voe Bună**, publicații ale Trustului de presă Carol al II-lea.

Momentele de culme ale Cultului practicat de **România** sînt date de numeroasele sărbătoriri care domină, alături de parade, uniforme și instituții de mucava, Regimul carlist:

Aniversarea Restaurației, aniversarea proclamării Constituției din februarie 1938, Ziua de naștere a lui Carol al II-lea, înființarea Frontului Renașterii Naționale, înființarea Partidului Națiunii.

Dintre numerele omagiale se detașează, indiscutabil, cele consacrate aniversării lui 8 iunie 1930.

Cele trei aniversări trăite de ziar dau prilejul unui crescendo evident în materie de număr de pagini dedicate, de fantezie și creativitate gazetărească.

Numărul apărut în 8 iunie 1938 rezervă aniversării 5 pagini din 20. Sub genericul „**După opt ani, o țară nouă**“, sînt tipărite pagini precum: „**Ctitoriile Regale – dăruințe ale Restaurației**“, „**Restaurarea monarhică – Restaurarea Națiunii**“, „**Închinarea celor mulți**“.

Peste un an, în 8 iunie 1939, **România** consacră Aniversării un număr special, de 36 de pagini (ziarul are normal 20 de pagini). Semnificativ pentru felul în care se scrie despre Carol al II-lea e titlul de care beneficiază rememorarea lui 8 iunie 1930:

„**Coborînd din văzduh, ca un arhanghel al mîntuirii, M.S. Regele Carol al II-lea a reînodat firul continuității dinastice**“.

Împlinirea a 10 ani de la Restaurație dă ziarului prilejul unui nou spor de pagini: 48!

Titlurile spun totul despre Cultul personalității lui Carol al II-lea:

„**Regele consolidator de țară**“, „**Rege al scriitorilor – Rege al culturii românești**“, „**Muncitorimea în jurul Regelui**“.

Cezar Petrescu e nu numai director, dar și publicist.

Timp de doi ani și ceva, semnătura lui apare aproape zilnic sub articole de slujire a lui Carol al II-lea. Cu o nemaipomenită energie, Cezar Petrescu scrie și la **România satelor** și la **România literară**.

Comentariile sale poartă titluri precum: „**Minunea, totuși, s-a împlinit**“; „**Ctitorii regale**“; „**Sceptrul Regelui profilat pe zonă**“; „**În zece ani de Domnie**“; „**Aceeași neostenită veghe de Părinte pentru nevoile țării și pentru Vlăstarul Dinastiei**“; „**Cuvinte regale și fapte regești**“.

Condiții materiale deosebite

După un stagiul pe Strada Regală, **România** se mută într-o clădire de pe Calea Victoriei.

Salt nu numai de domiciliu, dar și de condiție materială.

Constantin Virgil Gheorghiu povestește în **Memorii** vizita sa la redacția ziarului, urmare a invitației lansate de Ion Biciolla, secretarul general de redacție, de a deveni reporter special al publicației. Fiind vorba de un oficios al regimului, banii vin gîrlă. Ziarele bucureștene nu se pot fâli cu sedii chipeșe. Cele două palate existente –